

NIESTAŁY (46) *part praet act*

W pisowni łącznej (42), *w rozłącznej* (4).

e jasne; -ã- (34), -a- (7); -a- *SzarzRyt*; -ã- : -a- *Mącz* (14:6).

sg m N niestały (19). ◊ *G* niestał(e)go (3). ◊ *A* niestał(e)go (2). ◊ *I* niestałym (3). ◊ *f N* niestała (4). ◊ *G* niestałej (2); -ej (1), -(e)j (1). ◊ *A* niestałą (1). ◊ *n N* niestał(e) (3). ◊ *L* niestałym (1). ◊ *pl N m pers* niestali (1). *subst* niestał(e) (2). ◊ *G* niestałych (1). ◊ *A m pers* niestał(e) (1). *subst* niestał(e) (1). ◊ *I m* niestał(e)mi (1). ◊ *L* niestałych (1).

Sł stp w innym znaczeniu, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w.

W funkcji przymiotnika (46) :

1. *Zmienny; nietrwały; inconstans Mącz, Calag, Calep; caducus, commutabilis, euripus, futilis, lubricus, muliebris, multiplex, mutabilis, versutus Mącz; volaticus Calep* (43) : *Mącz* 29a, 109c, 141c, 198a, 235d (10); *Iáko tańce wefołe lubią y płec biała/ Y Bacchus wártogłowy/ y miłość nieftała. KochEpit A2v; Nie wierz fortunie/ [...] Bo to nieftała páni z przyrodzenia/ Często więc rádá spráwy fwe odmienia. KochPieś 35; Calep 1138b; GrochKal 8; Przyłtoi tedy práwemu przyiaćielowi/ ná złość fortunie/ która nieftała ieft przy towarzyszu mocnie ftać. KochCn B4v; SzarzRyt Av.*

W charakterystycznych połączeniach: niestałe(-a) dobra, fortuna, miłość, sława, szczęście.

Wyrażenie: »niestałe święta« (1): *Conceptivae feriae, Nieftałe fwiętá/ które bywáją wedle wolei przełożonych przekládáne y pomykáne. Mącz 121b.*

Szeregi: »krotki i niestały« (1): *do zakonu ś. Dominiká/ opufzczáiąc wżytki fwiátá tego márne rofkofzy/ krotką y nieftałą fławę/ wftąpił. SkarŻyw 308.*

»niestały, nietrwały« (1): *iáko fzczeńcie ieft nieftałe/ nie trwałe/ á ludzkjemu dobremu powodzeniu nienawiśne. Phil M3.*

a. *Niezdecydowany, niepewny, chwiejny, lekkomyślny; bilinguis, vanus Mącz; levis Calag* (24) : *Głos fubtilny á cienki iakoby niewieści cłowieka też mgłego vkazuie/ boiaznego, y nie ftałego GlabGad O3v; KromRozm II o4v; Bilinguis, Który vmie dwa yęzyki Et Metaph. Nieftały/ Nieftateczny Odmienny. Mącz 25a; Vacillo, Szwánkuyę/ drzę/ śłápie/ niekrzepko ftoyę/ chwieyę fie Metaphorice Yeftem nieftatecznym/ nieftałym/ niewftáwicznym. Mącz 471d, 194c, [234]a [2 r.], 475b; Calag 330a, 522a; Calep 522b.*

W porównaniu (1): *Miły panie) raczy skarać ty zwierżeta nie ftałe (koment) iako trćina Kacerze nieftateczne w naucze fwey. WróbŻołt 67/31.*

Wyrażenia: »w słowie niestały« = nie dotrzymujący słowa (1): *IAm ieft on Kázimierz tu wielkim názwany [...] Skroćilem Rufá w fłowie nieftałego, Y krola z Czechy ftłumiłem ślepego. KlonKr E2.*

»niestały w statku« (1): *Quae indocti et instabiles depravaⁿt [2.Petr 3/16] ktore práwi neuczeni [!] niektorzy y nie ftali w ftátku/ wywráćią SarnUzn Gv.*

»niestały umysł, rozum« [szyk 2:1] (2:1): *GlabGad P6; KLaudyus Tyberyus piąty [...] Vmiał Greckie y Láćińskie/ ále był rozumu nieftałego BielKron 141v; Muliebris animus, Niewieścy niestały vmysł. Mącz 235d.*

»niestały (jest) w wierze, niestałej wiary« [szyk 4:1] (4:1): *BierEz C4; BielKron 154v; Male servare fidem, Nieftałym być w wierze. Mącz 205c; RejPos 245; PaprPan R4.*

α. W funkcji rzeczownika (2) :

W przeciwstawieniu: »stały ... niestały« (2): áby było znác wierne miedzy niewiernemi/ Ítałe miedzy nieÍtałemi. *RejAp* 167, 63v.

2. Nie stawiający oporu, nie przeciwstawiający się czemu, ulegający czemu [ku czemu] (1) : dereliquit me virtus mea [...] Opułciła mnie Íiła y mocnoÍc moia. [*Ps* 37/11]. Yzem iuz niestały ku pokuÍam. *WróbŻółt* N.

3. Taki, który się jeszcze nie ustał, nieklarowany, nieczysty (1) :

Wyrażenie: »niestałe wino« = *wino jeszcze fermentujące* (1): Fugiens vinum, NieÍtałe wino/ które Íie rádo dobywa. *Mącz* [497]d.

4. Nie stojący; niesztwywny (1) :

Wyrażenie: »niestała deka« = *żart, o członku męskim w stanie impotencji* (1): DAwnoć nie Ítoi owá rzecz/ Petriło/ A przedÍięć iÍrác z niewiáÍtámi miło. Wyiadłes wÍzytki recepty z áptéki/ Dla téy oóÍiętnéy/ y niestałéy déki. *KochFr* 45.

Synonimy: **1.** *niepewny, nietrwały, nieustawiczny, odmienny, przemienny, zmienny; a. chwiejący się, niestateczny, płochy, wartogłowy; 3. burzący, burzliwy.*

Cf **NIESTATECZNY, STAŁY**